

LJUBLJANSKI ŠKOFIJSKI LIST

Letnik LXXIX. Ljubljana, 31. decembra 1942-XXI.

Štev. 12.

Izhaja mesečno. — Leto 1942. — Naročnina: 20 lir letno.

57.

Govor papeža Pija XII. na sveti večer 1942.

A.

Sveti božič in trpeče človeštvo.

Vsako leto ob božičnem prazniku se oglasi vedno znova, enako veselo in pobožno iz betlehemskega jaslica na uho in srce kristjanov oznanilo Jezusovo, ki je luč v sredi teme. Njegovo oznanilo, ki ožarja z bleskom nebeških resnic svet, zavita v temo usodnih zmot, vliva človeštvu, zatopljenemu v globoki in grenki žalosti, prekipevajočega in zaupanja vzbujajočega veselja; oznanja svobodo Adamovim otrokom, vkljenjenim v verige greha in krivde; obljublja usmiljenje, ljubezen, mir neizmernim vrstam trpečih in žalostnih, ki vidijo, da so zgubili svojo srečo in zlomili svoje sile v vihuri boja in sovraštva v naših razburkanih dneh.

Sveti zvonovi razširjajo to božično oznanilo po vseh delih sveta in nas tako spominjajo božjega daru, ki je bil poslan človeštvu ob začetku krščanske dobe. Oznanjajo in proglašajo pa prav tako tudi tolažilno, še danes živo resničnost, vedno mlado in oživljajočo, resničnost prave luči, »ki razsvetljuje vsakega človeka, ki pride na svet«, in nikoli ne zaide. Večna Beseda, Pot, Resnica in Življenje, ki se je rodila v revni votlini in s tem posvetila uboštvo, je tako pričela svoje poslanstvo nauka, zveličanja in odrešenja človeškega rodu in spregovorila ter posvetila besedo, ki je še danes beseda večnega življenja in ki more rešiti še tako pereča vprašanja, nerešena in nerešljiva za vsakega, ki se jih loti z enodnevnimi in zgolj človeškimi pogledi in sredstvi. Ta beseda rešuje vprašanja, ki stopajo krvava pred duha zagrenjenega in razbolelega človeštva in zahtevajo nujno odgovor.

Izrek: »Množica se mi smili« nam je sveto naročilo, neprekršljivo, trdno in spodbujajoče v vseh časih in vsakršnih razmerah, kakor je bilo tudi geslo Jezusovo. Cerkev bi zatajila samo sebe, prenehala bi biti mati, če bi bila gluha za zaskrbljene otroške klice, ki prihajajo na njeno uho od slojev človeštva. Cerkev nima namena, zavzeti se za eno ali drugo izmed podrobno in konkretno izdelanih oblik, ki skušajo posamezni narodi in države rešiti z njo silna vprašanja notranjega reda in mednarodnega sodelovanja, da le vse upoštevajo božji zakon; vendar pa mora na drugi strani Cerkev, »stebri in temelji resnice« (1 Tim 3, 15) in po božji volji in Kristusovem naročilu čuvarica naravnega in nadnaravnega reda, oznanjati svojim sinovom in vsemu človeštvu neomajna temeljna načela in jih varovati zmede, nejasnosti, potvare, napačnega umevanja in zmote. To tembolj, ker vprav ravnanje po teh načelih, in ne samo napor plemenite in pogumne

volje, vodi do končnoveljavne trdnosti vsakega narodnega in mednarodnega reda, ki si ga tako koprneče žele vsi narodi. Poznamo pogum in požrtvovalnost narodov, a vemo tudi za njihove skrbi in trpljenje, in z vsemi brez izjeme se čutimo v tej uri neizrekljivih preizkušenj in nasprotij povezane po globoki, nepristranski in neomajni ljubezni ter po neizmerni želji, storiti vse, kar je kakor koli v naši moči, da bi jih utolažili in jim pomagali.

Mednarodni odnošaji in notranji red v državah.

V lanski božični poslanici smo razložili krščanska načela, ki naj v mednarodnem sožitju in sodelovanju ustvarijo red, kakor ga zahtevajo božji zakoni. Danes pa se hočemo — v prepričanju, da ob zanimanju in soglasju vseh poštenih — pomuditi s posebno skrbnostjo in z enako nepristranostjo pri temeljnih smernicah za notranji red v državah in narodih. Mednarodni odnošaji in notranji red so med seboj tesno povezani, ker je ravnovesje in soglasje med narodi odvisno od notranjega ravnovesja in od notranje zrelosti posameznih držav na gospodarskem, družabnem in duhovnem polju. Prav tako ni mogoče trdne in močne brambe miru na zunaj ustvariti brez trdne brambe notranjega miru, ki vzbuja zaupanje. Iz tega sledi, da bo le prizadevanje za obojni mir moglo osvoboditi človeštvo strašne more vojske in zmanjšati ali odpraviti stopnjema materialne in psihološke vzroke novih razdorov in prevratov.

Dvojni činitelj miru v družabnem življenju.

Vsako družabno sožitje, ki to ime zasluži, se rodi iz volje do miru in teži k miru, k tistemu »mirnemu sožitju v redu«, v katerem je po svetem Tomažu (S. Th. 2a 2ae, q. 29a 1 ad 1) bistvo miru. Dva prvotna činitelja vodita torej socialno življenje: sožitje v redu in sožitje v miru.

I. Sožitje v redu.

Red je osnova skupnega življenja ljudi, to je razumnih in nravnih bitij, ki si prizadevajo, da dosežejo cilj, primeren njihovi naravi; zato red ni le gola zunanja vez med številčno različnimi deli, ampak je in mora biti v težnji in vedno popolnejšem ustvarjanju notranje enotnosti, ki pa ne izključuje stvarno utemeljenih in v volji Stvarnikovi ter po nadnaravnem zakonu priznanih razlik.

Jasno spoznanje pravih temeljev družabnega življenja je danes, bolj kot kdaj prej, odločilne važnosti. Človeštvo je danes zastrupljeno po zmotah in socialnih zablodah, muči ga vročica neednosti v željah, naziranju in načrtih; v strahu se otresa nereda, ki ga je samo ustvarilo ter občuti na sebi posledice razdiralne sile zmotnih socialnih idej, ki ne upoštevajo božjih zakonov ali pa jim nasprotujejo. Ker pa nereda ne more odpraviti drugo kakor red, ki ni le prisiljen ali umišljen (kakor ne more pregnati teme in njenih morečih in strašljivih učinkov kaj drugega kakor luč, ne pa kaka blodeča vešča), zato ne moremo pričakovati rešitve, obnove in postopnega zboljšanja, če se široki in vplivni krogi ne vrnejo k pravim socialnim nazorom. Za ta povratek je seveda potrebna izredna milost božja, v dušah dobrih in dalekovidnih ljudi pa nepopustljiva volja, vsa na žrtve pripravljena. Od teh vplivnih krogov, ki laže spoznajo in pravilno precenijo vso lepoto pravih socialnih načel, bo prodrlo in prešlo v množice prepričanje o pravem, božjem in duhovnem izvoru socialnega življenja in tako bo odprta pot, ki bo po njej mogoče zbuditi, razviti in utrditi tista moralna načela, ki je brez njih še tako ponosna zgradba le kakor babilonski stolp,

v katerem imajo prebivalci sicer skupno obzidje, govorijo pa različne in nasprotujoče si jezike.

Bog prvi vzrok in zadnji temelj individualnega in socialnega življenja.

Od individualnega in socialnega življenja se je treba povzpeti k Bogu, prvemu vzroku in zadnjemu temelju, kot Stvarniku prve zakonske družbe, ki je vir družine, narodov in držav. Socialno življenje je odsvit, čeprav nepopoln, svojega Vzora, enega in troedinega Boga, ki je po skrivnosti učlovečenja odrešil in dvignil človeško naravo; v luči naravnega spoznanja in razodetja ima zato družabno življenje po svojem vzoru in po svojem namenu tolikšno moralno avtoriteto in absolutnost, da more preživeti vse spremembe časov; ima tako privlačno moč, da je ne ubijejo ali zmanjšajo razočaranja, zmote, neuspehi, da marveč priganja z neustavljivo silo najbolj plemenite in Gospodu najbolj vdane ljudi, da se z novo močjo, z novim spoznanjem, z novim študijem, z novimi sredstvi in metodami lotijo tega, kar so drugi v drugih časih in drugih razmerah zaman poskušali.

Razvoj in spopolnitev človeške osebe.

Vir in bistveni namen družabnega življenja je ohranitev, razvoj in izpopolnitev človeške osebe. Socialno življenje ji pomaga, da ostvari načela in vrednote vere in kulture, ki jih je odločil Stvarnik vsakemu človeku in vsemu človeštvu, bodisi kot celoti ali v njegovih naravnih razcepah.

Socialni nauk ali socialni sestav, ki taji ali prezira to notranjo, bistveno zvezo vsega, kar se tiče človeka, z Bogom, hodi po napačni poti: ko z eno roko gradi, z drugo pripravlja sredstva, ki bodo prej ali slej spodkopala in uničila to stavbo. Če socialni nauk ne priznava dostojanstva, ki gre človeški osebi in njenemu svojskemu življenju in ji ne daje nobenega mesta v svojih uredbah, v zakonodajni in izvršilni dejavnosti, ne samo da ne koristi družbi, ampak jo pogublja. Prav tako tak nauk ne goji in ne oživlja socialnega mišljenja in ne uresničuje njegovih pričakovanj in upov, temveč mu jemlje vso notranjo vrednost in se ga poslužuje samo kot utilitarne fraze, ki zadeva v vedno širših krogih na odkrit in odločen odpor.

Socialno življenje zahteva sicer notranjo enotnost, vendar ne izključuje razlik, ki so utemeljene v stvarnosti in v naravi. Toda če se oziramo trdno na Boga, ki je najvišji urejevalec vsega, kar zadeva človeka, najdemo za podobnosti in razlike ljudi pravo mesto v absolutnem redu bitja, v redu vrednot in tako tudi v redu npravnosti. Če se pa zruši ta temelj, se odpro med različnimi kulturnimi polji nevarne vrzeli, pojavi se negotovost in nestalnost obrisov, mejá in vrednot, tako da odločajo zgolj zunanji činitelji, pogosto samo slepi nagoni, po prevladajočem dnevnem mišljenju, kateri kulturni smeri gre prednost.

Za pogubnim gospodarstvom minulih desetletij, ki je v njih vse civilno življenje bilo podrejeno pohlepu po dobičku, se je pojavilo danes nič manj škodljivo pojmovanje, ki gleda na vse le s političnega vidika in izključuje vse etične in verske ozire. To je usodna zmota in zabloda, polna nepredvidljivih posledic za družabno življenje, ki je v največji nevarnosti, da zgubi svoje plemenite odlike prav takrat, ko si umišlja, da more brez kazni tajiti ali pozabiti večni vir svojega dostojanstva: Boga.

Po veri razsvetljena pamet določa posameznim osebam in družbam primerno in stalno mesto v socialni organizaciji; uči — da govorimo samo o najvažnejšem — da ima vse delo države, tako politično kot gospodarsko,

namen, ustvariti trajno občo blaginjo, to je, ustvariti tiste zunanje pogoje, ki so potrebni skupnosti državljanov, da morejo razvijati svoje zmožnosti, izpolnjevati svoje naloge in pospeševati svoje materialno, kulturno in versko življenje, kolikor na eni strani ne zadostujejo sile in moči družine ter drugih organizmov, katerim gre po naravi prednost, in kolikor na drugi strani odrešilna volja božja ni določila v Cerkvi še druge univerzalne družbe in jo postavila v službo osebe, da ji pomaga dosegati njene verske namene.

Če je socialno pojmovanje prešinjeno in posvečeno z verskim mišljenjem, tvori prizadevanje na gospodarskem in vseh drugih kulturnih poljih eno, vseobsegajočo, plemenito skupno delavnico, harmonično in zelo bogato v svoji raznovrstnosti, kjer zadobita duhovna enakost in funkcijska različenost vsaka svojo pravico in svoj pravilni izraz; v nasprotnem primeru pa je ponižano delo in ponižan delavec.

Pravna ureditev družbe in njeni nameni.

Da more od Boga hoteno socialno življenje doseči svoj namen, je bistveno potrebna neka pravna ureditev. Naloga te ureditve ni vladati, ampak služiti; težiti mora za tem, da razvije in pomnoži življenjsko silo družbe v bogati raznovrstnosti njenih namenov. Zato pa je potrebno, da spopolnjuje v mirni tekmi posamezne sile in jih brani z njej lastnimi in poštenimi sredstvi pred vsem, kar ovira njihov polni razvoj. Da more taka pravna ureditev zagotoviti ravnovesje, varnost in soglasje v družbi, ima tudi oblast s silo krotiti tiste, ki jih je mogoče le na ta način vzdržati v disciplini socialnega življenja. A prav v vestnem izvrševanju te svoje pravice čuti oblast, ki to ime res zasluži, težko odgovornost pred božjim Sodnikom, pred čigar sodnim stolom bo prejela vsaka kriva sodba in predvsem vsako prevračanje božjih zakonov neizbežno obsodbo in kazen.

Zadnjih, globokih, osnovnih zakonov družbe človeški duh ne more spreminjati. More jih zanemariti, zanikati, prezirati, prekršiti — ne more pa jih odpraviti s pravnim učinkom. Gotovo je, da se spreminjajo s časom življenjski pogoji; toda nikoli ne nastane absolutna praznina in popolna vrzel med pravom od včeraj in pravom od danes, med prenehanjem ene oblasti in ustave, in med nastankom nove ureditve. Pri vsem preminjanju in pri vsem preoblikovanju ostane namen socialnega življenja isti, nedotakljiv in za vse obvezen: razvoj osebnih vrednot človeka kot božje podobe. Vedno ostane dolžnost vsakega člana človeške družine, da doseže svoj nespremenljivi smoter, kakršen koli naj bo že postavodajalec ali oblast, kateri je pokoren. Vedno torej ostane in kljub vsemu nasprotovanju nikoli ne premine človekova neodtujljiva pravica, ki jo morajo priznati prijatelji in sovražniki, do takega pravnega reda in ravnanja, ki izhajata iz zavesti, da je bistvena naloga prava, služiti javni blaginji.

Pravna ureditev ima poleg tega še visoko in težko nalogo: zagotoviti soglasje v odnosih med posamezniki, med družbami in med člani družb. To soglasje bo doseženo, če zakonodavci ne bodo sledili nevarnim teorijam in praksam, škodljivim skupnosti in njeni povezanosti, ki izhajajo iz cele vrste zmotnih postulatov in se z njimi vred razširjajo. Med te je treba prišteti pravni pozitivizem, ki pripisuje neko lažno vzvišenost zgolj človeškemu zakonom in pripravlja pot pogubonosni ločitvi zakona od morale; dalje je treba prišteti med te nevarne nauke mišljenje, ki zahteva, naj posamezni narodi, rase ali razredi sledijo pravnemu nagonu kot zadnjemu imperativu in kot pravcu, zoper katerega ni priziva. Sem spadajo še razni drugi nauki, ki so sicer sami v sebi različni in izhajajo iz nasprotnega

idejnega gledanja, pa vendar soglašajo v tem, da smatrajo državo ali skupino, ki jo predstavljajo, kot absolutno in najvišje bitje, ki ni vezano ne na kontrolo ne na kritiko, tudi takrat ne, ko njene teoretične in praktične zahteve vodijo do odkritega zanikanja bistvenih elementov človeške in krščanske vesti.

Kdor z jasnim in prodornim očesom opazuje življenjsko zvezo med pravim socialnim redom in pravno ureditvijo, kdor se zaveda, da je notranja edinstvo v mnogoličnosti odvisna od nadvlade duhovnih sil, od spoštovanja človeškega dostojanstva v sebi in v drugih, od ljubezni do družbe in do namenov, ki ji jih je določil Bog, se ne more čuditi, ko vidi žalostne posledice pravnih nazorov, ki so se oddaljili od kraljevske poti resnice in zašli na majava tla materialističnih postulatov; takoj bo spoznal neodločljivo nujnost, da se svet povrne k duhovnemu in etičnemu pojmovanju, ki bo resno in globoko, ki ga bo ogrevala toplota prave človečnosti in razsvetljevala luč krščanske vere, ki uči, da je pravna ureditev zunanji odsev socialnega, od Boga hotenega reda. Temu redu je dal jasen izraz človeški duh, ki pa je sam podoba božjega Duha.

Na tem edino življenjskem organskem pojmovanju, v katerem se v soglasju razvijata plemenita človečnost in pravi krščanski duh, je sklesan nauk sv. pisma, kakor ga je izrazil veliki Akvinec: »Mir je delo pravičnosti« (S. Th. 2a 2ae, q. 29 a 3) in ki velja za notranjo in zunanjo stran socialnega življenja.

To pojmovanje ne dopušča nasprotja ali alternative: ljubežen ali pravica, ampak pozna rodovitno sintezo: ljubezen in pravica. Ena in druga sta izžarevanje istega božjega duha, obe nosita na sebi izraz in pečat odlike človeškega duha. Vzajemno se dopolnjujeta, sodelujeta, se vzpodbujata, podpirata, dajeta druga drugi roko na poti sprave in pomiritve. Pravica pripravlja pot ljubezni, ljubezen omiljuje in dviga pravico. Obe dvigata človeško življenje v ono socialno ozračje, kjer je kljub pomanjkljivostim, oviram in trdotam zemeljskega življenja možno bratsko sožitje. Toda pustite, da bo zavladal zli duh materialističnih idej! Pustite, da bo pohlep po oblasti in nadoblasti zgrabil v svoje roke vodstvo dogajanj! Potem boste videli, kako se bodo dan za dnem bolj jasno kazali razdiralni učinki, kako bosta zgihnili ljubezen in pravica. To pa je napoved grozečih katastrof, ki se bližajo družbi, kadar je odpadla od Boga.

II. Sožitje v miru.

Drugi temeljni činitelj družabnega sožitja, ki za njim teži skoraj nagonsko vsaka človeška družba, je mir. O, blaženi mir! Nič nimaš skupnega z miselnostjo, ki je nepremično, otročje trmasto priklenjena na to, kar je; nič nimaš opraviti s tistimi, ki se leni in sebični izmikajo in se ne lotijo problemov in vprašanj, ki nastajajo v teku časa in zore ob novih potrebah in ob napredku novih rodov in so neodločljiva nujnost današnjega časa. Za kristjana, ki se zaveda odgovornosti tudi do najmanjšega svojih bratov, ni take lene spokojnosti; ne beži, ampak se bori, dela proti vsaki nedelavnosti in proti ubežništvu v velikem duhovnem boju, pri katerem gre za zgradbo, še več: za dušo nove družbe.

Skladje med mirom in delavnostjo.

Mir, kakor ga pojmuje Akvinec, in goreča delavnost si ne nasprotujeta, ampak se harmonično združujeta pri vsakem, ki ga prevzameta lepota in nujnost duhovnega temelja družbe in veličina ideala. In prav tebi, mladina,

ki tako rada kažeš hrbet preteklosti in obračšaš oči svojih teženj in pričakovanj v bodočnost, govorimo polni žive ljubezni in očetovske skrbi: prekipevajoče navdušenje in drznost sama ne zadostujeta, če nista kakor treba v službi dobrega, v službi neomadeževanega prapora. Zastonj se vnemamo, zastonj trudimo in ženemo, če ne počivamo v Bogu in njegovem večnem zakonu. Biti morate prepričani, da se borite za resnico, da njej posvečujete svojo ljubezen in svoje sile, svoje prizadevanje in žrtve; vedeti morate, da se bojujete za večne božje zakone, za dostojanstvo človeške osebe in za dosego njenih ciljev. Če dorasli in mladi ljudje, zasidrani v večno živem morju božjega miru, vzporejajo različno nrav in različno dejavnost v pravem krščanskem duhu in če se gonilne sile družijo z zaviralnimi silami, tedaj naravna razlika med posameznimi generacijami ne pomeni nevarnosti, ampak zelo pomaga, da se uveljavljajo božji zakoni v meni časov in življenjskih pogojev.

Delavstvo.

Na posebnem polju socialnega življenja, kjer so se porajala cela stoletja gibanja in ostri spori, vlada danes mir, vsaj na videz: mislimo široki in vedno širši svet dela, neizmerno vojsko delavcev, uslužbencev, nastavljenecv. Če motrimo današnji čas z njegovimi vojnimi zahtevami kot dejstvo, moremo reči, da je ta mir nujno potreben; če pa gledamo današnji položaj z vidika pravičnosti, z vidika zakonitega in urejenega delavskega gibanja, pa moramo ugotoviti, da bo ostal ta mir samo navidezen, dokler ne bo dosežen namen zakonitega in urejenega gibanja.

Iz verskih nagibov je Cerkev obsodila razne sisteme marksističnega socializma in jih obsoja tudi danes, ker je njena dolžnost in nepremeljiva pravica, varovati ljudi pred tokovi in vplivi, ki ogrožajo njih večno zveličanje. Toda Cerkev tudi ne more slepo prezreti, da se delavec v boju za izboljšanje svojega položaja bori proti nekemu sistemu, ki ne le da ni v skladu z naravo, ampak nasprotuje božjemu redu in namenu, ki ga je Bog določil zemeljskim dobrinam. Četudi so bila in so pota, po katerih so hodili, blodna, obsodbe vredna in nevarna, vendar, kdo, zlasti duhovnik ali kristjan, bi mogel ostati gluhi ob kriku, ki se dviga iz globine in kliče po pravičnosti in po bratskem duhu v svetu pravičnega Boga? Molk bi bil kriv in obsodbe vreden pred Bogom in nasproten razsvetljenemu mišljenju apostola, ki uči, da moramo biti odločno proti zmoti, pa obzirni do onih, ki so v zmoti, ter z odprtim srcem razumevati njihove težnje, upe in nagibe.

Ko je Bog blagoslovil naše prastarše, je rekel: »Plodita se in množita ter napolnujta zemljo ter podvrzita si jo« (Gen 1, 28). Prvemu družinskemu očetu je dejal: »V potu svojega obraza boš užival kruh« (Gen 3, 19). Dostojanstvo človeške osebe zahteva potemtakem na splošno kot naravno podlago za življenje pravico do rabe zemskih dobrin. Tej pravici pa odgovarja temeljna dolžnost, oskrbeti po možnosti vsem zasebno lastnino. Pozitivne pravne določbe, ki urejujejo zasebno lastnino, se morejo spreminjati in dopuščati bolj ali manj omejeno rabo lastnine; toda če hočejo res kaj storiti za pomiritev skupnosti, morajo preprečiti, da bi bil delavec, ki je ali bo družinski oče, obsojen v tako gospodarsko odvisnost in sužnost, ki nasprotujeta njegovim osebnim pravicam.

Za posledice je vseeno, ali drži delavca v sužnosti premoč zasebnega kapitala ali pa državna sila. Skušnja uči in priča, da more tako utesnjevanje svobode roditi še hujše posledice, kadar izhaja od države, katera gospoduje nad vsem, urejuje vse javno in zasebno življenje in posega še celo v človekovo mišljenje in prepričanje ter v njegovo vest.

B.

Pet osnovnih točk za red in mir v človeški družbi.

Kdor presoja v luči pameti in vere temelje in namene družabnega življenja, ki smo jih na kratko očrtali, kdor motri njihovo visoko moralno vrednost in njihove blagodejne sadove na vseh poljih, mora biti trdno prepričan, da bi ljudje, ki so ob pogledu na velike ideale odločeni premagati vse težave, mogli dati ali bolje vrniti notranje izkoreninjenemu človeštvu mogočna počela reda in miru. Seveda morajo prej podreti ovire v razumu in v pravnem pojmovanju, ki so jih ustvarili predsodki, zmote, brezbržnost ter dolgotrajno razkristjanjevanje mišljenja, čustvovanja in dela; to razkristjanjevanje je odtrgaló in ločilo zemeljsko državo od luči in moči božje države.

Bolj kakor kdaj bije ura danes, ko je treba popravljati. Danes je treba prebuditi svetovno vest iz težkega spanja, ki je vanj padla, zastrupljena po povsod razširjenih napačnih idejah. Treba je to storiti posebno sedaj v tej uri materialnega in moralnega propada, ko se je pokazalo, da je zgolj človeška ureditev prešibka in nezadostna. To spoznavajo danes razočarani tudi tisti, ki v na videz srečnih časih niso pogrešali ne v sebi ne v družbi zveze z večnimi vrednotami in v tej pomanjkljivosti niso videli bistvene napake svoje zgradbe.

To, kar je bilo jasno kristjanu, ki je v svoji globoki veri trpel zaradi slepote drugih, nam danes glasno oznanja hrušč groznega poloma, ki dobiva že strahotno veličasten videz poslednje sodbe; tako da ga slišijo tudi malomarni, brezbržni in nepremišljeni. Gre za staro resnico, ki se usodno javlja na vedno nov način in odmeva iz stoletja v stoletje, od rodu do rodu iz ust preroka: »Vsi, ki te zapustijo, bodo zapuščeni; v prah bodo zapisani, ki se oddaljijo od tebe, ker so zapustili vir živih vodá, Gospoda« (Jer 17, 13).

Zapoved te ure je: ne tožiti, ampak delati! Ne tožiti nad tem, kar je in kar je bilo, ampak graditi, da se postavi, kar se mora postaviti družbi v blaginjo. Polni križarskega navdušenja naj se najboljši in najbolj izbrani člani krščanstva združijo v duhu resnice, pravičnosti in ljubezni ob klicu: Bog to hoče. Pripravljeni naj bodo služiti in se žrtvovati kakor stari križarji. V tedanjih časih je šlo za osvoboditev zemlje, ki jo je posvetilo življenje učlovečene božje Besede. Danes pa gre — če se smemo tako izraziti — za nov pohod čez morje sodobnih zmot, da osvobodimo sveto duhovno zemljo, ki je določena za podlago in temelj nespremenljivim načelom in zakonom, s katerimi bo zidana socialna zgradba močne notranje trdnosti.

Za tako visoke cilje se izpred jaslic Kneza miru, v zaupanju, da se njegova milost razliva v vsa srca, obračamo na vas, dragi sinovi, ki priznavate v Kristusu svojega Odrešenika. Obračamo se na one, ki so z nami združeni vsaj po duhovnih vezeh vere v Boga; obračamo se končno na vse, ki se želijo otresti dvomov in zmot in hrepenijo po luči in vodniku. Z očetovsko gorečnostjo vas rotimo in pozivamo, ne samo da se globoko zaveste strašne resnobe sedanjih dni, ampak tudi da razmišljate o možnostih, kako bi zasijala nova blagodejna in nadnaravna zarja, ter da se združite vsi skupaj v delu za obnovo družbe v duhu in resnici.

Bistveni namen te nujne in svete križarske vojske je, doseči, da bi se zvezda miru, betlehemska zvezda, znova prikazala nad vsem človeštvom v svojem blestečem sijaju, ga pomirila in krepila ter oznanjala tako boljšo, rodovitnejšo in srečnejšo bodočnost.

Res je: pot iz noči v svetlo jutro bo dolga. Odločilni pa so prvi koraki po cesti, ki ima na prvih petih kamnih, ki nam merijo pot, z bronastim dletom vklesana sledeča navodila:

1. Dostojanstvo in pravice človeške osebe.

Kdor hoče, da zvezda miru vzide in obstane nad človeško družbo, naj s svoje strani pomaga, da se človeški osebi vrne tisto dostojanstvo, ki ji ga je dal Bog od začetka. Upira naj se pretiranemu združevanju ljudi, kakor v množice brez duše. Bori naj se proti njihovi gospodarski, politični, duhovni in moralni nestalnosti, proti pomanjkanju trdnih načel in močnega prepričanja, proti čezmernemu nagonskemu in čutnemu vznemirjevanju, proti njihovi spremenljivosti.

Z vsemi dovoljenimi sredstvi naj na vseh življenjskih poljih pospešuje socialne oblike, v katerih bo omogočena in zagotovljena polna osebna odgovornost, tako glede na zemeljski kakor na večni red.

Zahteva naj, da se spoštujejo in dejansko uveljavijo sledeče osnovne pravice osebe: pravica, da ohranja in razvija svoje telesno, umsko in moralno življenje; še posebej pravica do verske vzgoje; pravica do privatnega in javnega bogočastja in z njim v zvezi pravica do verskega karitativnega udejstvovanja; načelna pravica do zakona in njegovih namenov; pravica do zakonske družbe in družine; pravica do dela kot nujnega sredstva za vzdrževanje družinskega življenja; pravica do svobodne izbire stanu, torej tudi do svobodne izbire duhovniškega in redovniškega poklica; pravica do rabe zemeljskih dobrin, ki se kajpada zaveda svojih dolžnosti in socialnih mej.

2. Obramba socialnih edinic, posebno družine.

Kdor hoče, da zvezda miru vzide in obstane nad človeško družbo, naj zavrne vsako obliko materializma, ki vidi v narodu le čredo posameznikov, ločenih med seboj in brez notranje zveze, tako da so izročeni samovladstvu in samovolji.

Trudi naj se, da bo doumel družbo kot notranjo enoto, ki raste in zori pod vodstvom božje Previdnosti in ki na njej odločenem prostoru in po svojih svojstvih zmoglostih teži v sodelovanju različnih stanov in skupin za večnimi in vedno novimi kulturnimi in verskimi cilji.

Braniti mora nerazvezljivost zakona; skrbeti, da bo imela družina, nenadomestljiva celica naroda, svoj življenjski prostor in svetlobo, da bo mogla dihati in se posvetiti svojemu poslanstvu: roditi novo življenje in vzgajati otroke v duhu pravega verskega prepričanja; ohranjuje naj, krepi in obnavlja po svojih močeh svojo lastno, gospodarsko, pravno in moralno ednico; skrbi naj, da bodo družinskih, duhovnih in materialnih dobrin deležni tudi tisti, ki v družini služijo; misli naj na to, kako preskrbeti vsaki družini lastno ognjišče, kjer bo moglo gospodarsko in moralno družinsko življenje pokazati svojo moč in vrednost; prizadeva naj si, da kraji službe ne bodo tako oddaljeni od stanovanj, da bi družinski oče in vzgojitelj otrok postal kakor tujec v lastnem domu; skrbi naj predvsem, da bo spet postavljena med javnimi šolami in družino tista vez zaupanja in medsebojnega podpiranja, ki je v prejšnjih časih rodila tako lepe sadove, danes pa vlada namesto nje nezaupanje povsod tam, kjer šola pod vplivom materialističnega duha zastruplja in uničuje, kar so starši vcepili v duše svojih otrok.

3. Čast in zahteve dela.

Kdor hoče, da bi zvezda miru vzšla in obstala nad družbo, naj vrne delu tisto mesto, ki mu ga je Bog že v početku odločil. Bog hoče, naj človek gospoduje nad svetom v njegovo čast; za to gospostvo pa je delo nenadomestljivo sredstvo; zato nosi vsako delo v sebi dostojanstvo, ki ga ne more izgubiti. Obenem pa je delo ozko zvezano s spolnjenjem osebe. Te časti

in prednosti delu nikakor ne kratita trud in napor, ki ju je treba pri delu prenašati kot posledici izvirnega greha v pokorščini in podrejenosti pod voljo božjo.

Kdor pozna velike okrožnice naših prednikov in naše prejšnje poslanice, ve, da se Cerkev ne obotavlja priznati in podpreti z vso svojo avtoriteto praktične posledice, ki izhajajo iz tega moralnega dostojanstva dela. Te zahteve obsegajo pravično plačo, ki je zadostna za potrebe delavcu in družini; ohranitev in spopolnitev takega socialnega reda, ki omogoča varno, čeprav skromno zasebno lastnino vsem slojem v narodu; pomaga do višje izobrazbe takim otrokom iz delavskih slojev, ki so posebno nadarjeni in dobri; goji socialnega duha v sosesčini, v kraju, v deželi, v narodu in v državi, ki omiljuje nasprotja med interesi in razredi, osvoboduje delavce čuta osamelosti s tolažilno zavestjo človeške vzajemnosti in krščanskega bratstva.

Napredek in stopnja neodločljivih socialnih reform sta odvisna od gospodarske moči posameznih držav. Samo s pametno in plemenito izmenjavo sil med močnimi in šibkimi državami bo mogoče doseči splošno pomirjenje, tako da bodo izginila ognjišča požarov in središča zastrupljanja, iz katerih bi se mogle poroditi nove nesreče.

Jasni znaki kažejo, da kljub sovraštvu in kljub vsem predsodkom, ki delujejo neizogibno, a žalostno v tem ostrem bojnem razpoloženju, ni ugasnila v narodih zavest ozke medsebojne odvisnosti v dobrem in v slabem; nasprotno, postala je bolj živa in bolj dejavna. Mar ni res, da globoki misleci vedno jasneje spoznavajo, da je v odpovedi egoizmu in narodni sebičnosti pot do splošnega ozdravljenja; zato zahtevajo od svojih narodov težko mero žrtev, ki so potrebne za socialno pomirjenje v drugih narodih. Naj bi ta naša božična poslanica, namenjena vsem, ki so dobre volje in plemenitega srca, opogumila in povečala vrste socialnih križarjev med vsemi državami! Naj Bog podeli njihovemu mirotvornemu praporu zmago, kakršne je vredno njihovo plemenito delo.

4. Obnova pravnega reda.

Kdor hoče, da zvezda miru vzide in obstane nad socialnim življenjem, naj sodeluje pri temeljiti obnovi pravnega reda.

Pravni čut je danes pogosto izkvarjen. Izkvarili sta ga teorija in praksa pozitivizma in utilitarizma v suženjski službi nekaterih skupin in gibanj, ki njih programi določajo smer tudi zakonodaji in sodni praksi.

Ozdravljenje takih razmer je mogoče doseči le, če se zopet zbudi zavest, da mora biti pravna ureditev zgrajena na najvišjem božjem gospostvu in zavarovana proti vsaki človeški samovoljnosti. Živa mora postati zavest, da mora pravna ureditev s svojo čuječo in kaznujočo roko čuvati človeške pravice in jih braniti pred napadi katere koli človeške oblasti.

Razmerje človeka do človeka, razmerje posameznika do družbe, do oblasti, do državljanskih dolžnosti, razmerje družbe in oblasti do posameznikov — vse to mora biti postavljeno na določen pravni temelj in zavarovano po potrebi tudi s sodno oblastjo.

To pa zahteva:

a) tako sodišče in takega sodnika, ki se bosta ravnala po smernicah jasno izraženega in določenega prava;

b) jasnih pravnih norm, ki jih ne morejo prevračati zlorabljenega sklicevanje na neki umišljen ljudski čut ali goli oziri na korist;

c) priznavanje načela, da so tudi država, njeni funkcionarji in od nje odvisne organizacije dolžni, popraviti ali odpraviti naredbe, ki kratijo ljudem svobodo, lastnino, čast, napredek in zdravje.

5. *Pojmovanje države v krščanskem duhu.*

Kdor hoče, da vzide zvezda miru in obstane nad človeško družbo, naj pomaga, da bosta zavladata novo pojmovanje države in novo ravnanje v državi; zgrajena morata biti na temelju pametne discipline, plemenite človečnosti in odgovornega krščanskega duha.

Pomaga naj, da bosta država in njena oblast spet služili družbi in v vsem spoštovali človekovo osebo ter njeno delo za doseg večnih ciljev.

Trudi naj se, da se preženo zmote, ki hočejo državo in njeno oblast ločiti od morale in ju osvoboditi eminentno etične vezi, ki ju veže na zasebno in družabno življenje; bori naj se zoper zmote, ki zavajajo državo in njeno oblast, da tajita ali v praksi pozabljata, da sta bistveno odvisni od Stvarnikove volje.

Podpira naj priznanje in razširjanje resnice, ki uči, da je tudi na materialnem polju najgloblji smisel ter zadnja splošna in moralna zakonitost vladanja: služiti.

C.

Razmišljanje o svetovni vojski in o obnovi družbe.

Dragi sinovi! Dal Bog, da bi te naše besede, ki prihajajo na vaše uho, globoko presunile in ganile vaša srca zaradi velike resnobe, goreče skrbi in roteče prošnje, s katerimi vam priporočamo te misli, ki naj bodo poziv na splošno vest, in klic, naj se zbero vsi, ki so pripravljeni pretehtati in premeriti velikost svojega poslanstva in svoje odgovornosti ob strašni splošni nesreči.

Velik del človeštva — in ne bojimo se trditi, tudi velik del tistih, ki se imenujejo kristjani — je v nekem oziru skupno odgovoren za napačni razvoj, za škodo in za nizko moralno stanje današnje družbe.

Sedanja svetovna vojska z vsem, kar je z njo zvezano, tako njeni posredni in neposredni vzroki, njeni nastopi, njene materialne, pravne ter moralne posledice, ne predstavlja drugega kakor propast. Površni ljudje je morda niso pričakovali, a videli in z rotnjem zaman so jo odvrčali tisti, ki so s svojim pogledom prodrli do dna v socialno ureditev, ki je za goljufivim obrazom ali za krinko konvencionalnih oblik skrivala svojo usodno slabost in svoj nebrzdani pohlep po denarju in moči.

To, kar je v mirnem času tlelo pod pepelom, je ob izbruhu vojske planilo na dan in rodilo žalostno vrsto dejanj, ki nasprotujejo človeškemu in krščanskemu duhu. Mednarodne pogodbe, sklenjene, da omilijo nečloveško vojsko s tem, da jo omeje le na oborožene vojake, pogodbe o ravnanju v zasedenih krajih in z ujetniki premaganih, so ostale marsikje mrtva črka. Kdo more videti konec tega postopnega poslabšanja?

Ali naj narodi mirno gledajo ta pogubni razvoj? Ali se ne bodo marveč na razvalinah socialne ureditve, ki je tako žalostno razkrila vso svojo nesposobnost človeštvo osrečiti, združila srca vseh poštenih in velikodušnih ljudi v slovesni obljubi, da ne bodo mirovali, dokler se v vseh narodih in državah sveta ne strnejo močne vrste tistih, ki so trdno odločeni služiti človeku in njegovi zvezi z Bogom in privedi človeško družbo k neporušljivemu težišču božjega zakona.

To obljubo dolguje človeštvo neštevilnim mrtvim, ki leže pokopani po bojnih poljanah. Žrtev njih življenja v izpolnjevanju dolžnosti je krvava daritev za nov, boljši socialni red.

To obljubo dolguje človeštvo neskončni vrsti trpečih mater, vdov in sirot, katerim so bili ugrabljeni tisti, ki pomenjajo njihovemu življenju luč, tolažbo in oporo.

To obljubo dolguje človeštvo mnogim tisočem nebojevnikov, žená, otrok, bolnikov in starcev, ki jim je letalska vojska — njene grozote smo omenjali že od početka večkrat — brez razlikovanja in zadostne presoje, ugrabila življenje, imetje, zdravje, porušila domove, hiše ljubezni in hiše molitve.

To obljubo dolguje človeštvo morju solza in trpljenja, goram bolečin in muk, ki se dvigajo iz krvavih ruševin in krute vojske in rotijo nebo, naj pošlje na zemljo duha, ki bo rešil svet nasilja in strahot.

Klic k Odrašeniku sveta.

Kam bi mogli z mirnejšim zaupanjem in z bolj uspešno vero položiti to obljubo za obnovo družbe, kakor k nogam Njega, »ki po njem hrepenijo vsi narodi«, ki leži pred nami v jaslicah v vsej milini svoje človeške narave kot Dete, a tudi v vsej ganljivi privlačnosti svojega začenjajočega se zveličavnega poslanstva? Kje bi mogla ta plemenita in sveta križarska vojska za očiščenje in obnovo človeške družbe prejeti izrazitejšo posvetitev in najti močnejših nagibov kakor ravno v Betlehemu, kjer se je v sveti skrivnosti učlovečenja prikazal novi Adam in kjer naj človeštvo iz virov resnice in milosti zajema zdravilno vodo, če noče poginiti v puščavi tega življenja. »Iz njegove polnosti smo vso prejeli« (Jan 1, 16). Njegova polnost resnice in milosti se še danes, kakor vseh dvajset stoletij, razliva po svetu z nezmanjšano silo; močnejša kot tema je njegova luč; žarki njegove ljubezni so silnejši kakor ledeni egoizem, ki ovira toliko ljudi, da ne postanejo boljši. Vi, prostovoljci v križarski vojski za novo plemenito družbo, dvignite nov prapor moralnega in krščanskega preroda, napovejte boj temi in odpadu od Boga, boj mrzli bratski razdvojenosti! Začnite boj v imenu težko bolnega človeštva, ki naj ozdravi v imenu krščanske vesti. Naj bodo Naš blagoslov, Naše očetovsko voščilo in Naša spodbuda z vašim plemenitim delom in naj ostanejo z vsemi, ki se ne boje trdih žrtev, močnejših od železa v boju zoper zlo, ki ga trpi družba. Naj sveti nad vašim svetim bojem za socialni ideal v moč in spodbudo zvezda, ki sije nad betlehemsko votlino, večna znanilka krščanskega veka. Ob pogledu nanjo je zajemalo, zajema in bo zajemalo moč vsako verno srce: »Če se postavijo proti meni bojni tabori, bom vanj zaupal« (Ps 26, 3). Kjer sije ta zvezda, tam je Kristus: »Pod njegovim vodstvom ne bomo zašli, po Njem bomo k Njemu prišli, da se bomo z danes rojenim Detetom na veke veselili« (Avg. Sermo 189, c. IV, Migne, P. L. t. 38, col. 1008).

Opomba: Ta znameniti, zdravih rešilnih idej polni govor Kristusovega namestnika naj gospodje duhovniki temeljito preštudirajo. Z enkratnim branjem ni mogoče dovolj dobro doumeti globoko in važno vsebino, zlasti v prvem, bolj teoretičnem delu. Vernike naj potem ob primernih priložnostih pouče o načelih, ki jih sv. oče postavlja za temelje nove, boljše, pravičnejše in srečnejše družbe.

Gospodom duhovnikom ob prestopu v novo leto 1943.

Letos Vam ne bom sam govoril, ampak Vam priobčujem zadnji del odgovora, ki ga je dal sv. oče papež Pij XII. kardinalskemu kolegiju na letošnja božična voščila:

»Ker je bila Kristus, knezu miru, Očetova volja nad vsako drugo voljo, so mu nasprotovali prikrito in javno; ker jih je vodila misel na zgolj zemeljsko poslanstvo njihovega naroda, ga niso razumeli, ampak so videli v vzoru vse pravičnosti, dobrote in usmiljenja le ,znamenje, kateremu se bo nasprotovalo' (Lk 2, 34). Zato se Cerkev ne sme čuditi, če je njena usoda enaka usodi njenega božjega Učenika, če tudi ona občuti posledice nemirnega in razrvanega značaja današnjega sveta.

Ko Kristusova nevesta brani resnico in krepost, ko se njeni služabniki trudijo in borijo za duše in za njihovo srečo, občutijo na sebi skrivnost ,znamenja, kateremu se nasprotuje', in pogosto prav takrat, ko se s polno ljubeznijo in požrtvovalnostjo, s plemenito nesebičnostjo in z vso predanostjo borijo zoper sodobne zmote, da bi dosegli zmago evangelija in obvarovali ljudi večne pogube. Mar more biti tako nasprotovanje povod za pritoževanje, za malodušnost ali za pojemanje apostolskega poguma, ki ga vnama ogenj ljubezni in gorečnosti? Prav gotovo ne.

Edina bol, ki je vredna apostola in ki se je delavcu za evangelij ni treba sramovati, je tista, ki je težila Odrešenikovo Srce in zaradi katere je jokal ob pogledu na mesto Jeruzalem. Jeruzalemsko mesto se je z zakrknjeno zaslepljenostjo upiralo njegovemu vabilu in njegovi milosti ter vztrajalo pri svoji zgrešeni nevednosti, ki ga je dovedla konec koncev do tega, da je umorilo Boga.

Vedno je bila, je in bo na svetu taka slepota, tako nerazumevanje najplemenitejših namenov Cerkve in njenega učeniškega in pastirskega delovanja v borbi proti modernim nazorom, ki zanikajo osnovne resnice naše svete vere in ovirajo s tisoč vezmi delavnost njenih služabnikov; včasih prihajajo te ovire tudi od strani zapeljanih katoličanov, ki poslušajo krive nauke in se usužnjujejo tujim vplivom. Kljub temu morajo tisti, ki hodijo za Gospodom v duhu in resnici, sprejeti in prenašati to bridko nerazumevanje kot delež grenkega keliha Tistega, ki je prišel, da reši, kar je zgubljenega. Ko Vas je Bog poklical za svoje duhovnike, ko je mnogim izmed Vas podelil polnost duhovništva, ko Vas je zaupanje naših prednikov izbralo tu v središču katoliškega sveta za svetovalce in sodelavce rimskega papeža v vladanju Cerkve, je Vas vse in vsakega posameznega, v različni stopnji po meri prejete milosti, Gospod vprašal: »Ali morete piti kelih, ki ga moram jaz piti?« (Mt 20, 22.) Vaše duhovniško življenje in delo v Cerkvi in za Cerkev, Vaše prizadevanje za duše in za duhovno preobrazbo sveta bo tem bolj rodovitno in uspešno, čim bolj pogumen in brezpogojen bo dan za dnem, uro za uro, odgovor Vašega srca na to Učeniškovo vprašanje.

Nič ni, kar bi bilo manj primerno posebnim potrebam današnjega časa, kakor malodušnost tistih, ki med njimi biva »Angel velikega sklepa«, ki nosi v brezdanjih globinah svoje modrosti zaklade naukov in pripomočkov za ves svet. Mar ne bije za krščanstvo, za našo vero, ki premaguje svet, prav sedaj ura, ki jo moremo primerjati z uro, ko se je krščanstvo prvič srečalo s starim poganstvom? Ta ura je sicer polna težkih nevarnosti, pa vendar bogata veličastnih obljub in lepih upov.

Naj bi mogoča božja milost zbudila med duhovniki in laiki gorečih in plemenitih duš, ki bodo blodnemu človeštvu, toda lačnemu in žejnemu edivosti in bratstva, odpirale pot do svetlih načel in smernic individualnega in socialnega življenja, izhajajočih od Njega, ki se Cerkev nanj obrača v adventu z ganljivo prošnjo: „O Kralj narodov in od njih pričakovani, ogelni kamen, ki oboje združuješ, pridi in reši človeka, ki si ga iz prsti naredil!“

Držimo se v novem letu smernic sv. očeta, pa bomo prav delali v vseh težavah, tudi v čisto nepričakovanih položajih. Slepota sovražnikov Cerkve in zaslepljenih kristjanov nas ne sme ovirati, da ne bi svetila luč našega zdravega nauka resnic in zapovedi božjih. V vsem se izročajmo vdani in pripravljeni v roko božjo. Služabniki Kristusovi smo in hočemo ostati v mišljenju, delovanju, v uspehih, v trpljenju in v smrti. Kakor so težki časi, so vendar bogati veličastnih obljub in lepih upov, pravi papež. Za novo leto naj Vas Gospod napolnjuje s svojo močno milostjo, Vas vzame v svoje posebno varstvo in vsak Vaš korak spremlja z najbogatejšim blagoslovom.

V Ljubljani, dne 31. decembra 1942.

† Gregorij,
škof.

59.

Zbiranje dokazov mučeništva.

V tem letu je bilo umorjenih večje število duhovnikov in laikov, ki so bili znani dobri verniki in vdani sveti Cerkvi. Pri mnogih, se zdi, bi se moglo dokazati pravo mučeništvo. Sv. oče mi je nasvetoval, naj se takoj začno zbirati dokazi, dokler je spomin na osebe in dogodke še živ. Zato naročam vsem župnikom, pa tudi vsem drugim duhovnikom, naj takoj začno z vso natančnostjo in vestnostjo, ki jo zahteva cerkveni zakonik, zbirati dokaze, kolikor jih je mogoče dobiti. Pri tem naj se ravnaajo po naslednjih navodilih:

1. Po kan. 2104 je treba dokazati a) dejstvo in b) vzrok mučeništva (an constet de martyrio eiusque causa).

Ad a): Mučeništvo obstoji v nasilni smrti, združeni z mučenjem ali brez mučenja. Važen dokaz tega dejstva je zapisnik o stanju najdenega (ekshumiranega) trupla, po katerem se more ugotoviti način usmrtilve in način eventualnega mučenja. Še važnejši dokaz so izpovedi očitidcev.

Ad b): Vzrok mučeništva mora biti »odium fidei«. Ni treba, da bi bila mučencu postavljena alternativa: ali odpad od vere ali smrt, zadostuje, da je moral umreti zaradi tega, ker je odklonil, kar je smatral za greh, za dejanje proti svoji vesti, pa če mu niti ni bila stavljena alternativa: ali z nami ali smrt; zadostuje: ker nisi z nami — smrt. N. pr.: če je bil duhovnik umorjen iz sovraštva do duhovnika sploh, ker so duhovniki nasprotniki komunizma; če je bil laik umorjen, ker je bil znan kot veren človek, ki ni hotel sodelovati z brezbožnim komunizmom, čeprav bi morilci navajali druge vzroke, saj so preganjanci Cerkve to delali od vsega početka.

2. Dokazi za mučeništvo so po kan. 2020, § 3, testes de visu et contestes, t. j. priče, ki so usmrtilve ali mučenje videle na lastne oči, in so-priče, ki so o tem samo slišale pripovedovati, zlasti od očitidcev (testes ex auditu a videntibus). Z vsako pričo se sestavi poseben zapisnik, ki ga priča podpiše, a svojo izjavo mora priča potrditi s prisego (ustno ali pismeno). Podpišejo pa tudi župnik, ki je zasliševal, in vsaj še en duhovnik ali zanesljiv laik, ki je bil pri zaslišanju navzoč. Od vsakega zapisnika naj

se napravi overovljen prepis za župnijski arhiv, original naj se pošlje po najvarnejši poti škofijskemu ordinariatu.

Zapisnik o stanju trupla podpiše zdravnik (strokovnjak), ki je truplo pregledal in poškodbe ugotovil, sopodpišejo pa oni, ki so bili člani to-zadevne komisije; če le mogoče, naj je župnik zraven.

3. Heroične stopnje kreposti pri mučencih ni treba dokazovati. Tudi ni ovira, če dotični »mučenec« pred smrtjo ni bil brez slabosti in grehov. Glavno je, da je bil umorjen, ker ni hotel storiti greha, ki bi ga pač storil, če bi bil sledil v vsem tistim, ki so ga umorili.

4. Točno zapisati in takoj na škofijski ordinariat sporočiti se morajo vsa eventualna uslišanja in čudeži po priprošnji katerega teh »mučencev«. V velikem številu umorjenih so brez dvoma taki, katerim se smemo pri-poročati v priprošnjo — seveda samo strogo zasebno, kajti vsak javen kult je strogo prepovedan in bi onemogočil vsako kanonizacijo — in prav je, da damo tem junakom katoliškega prepričanja priložnost, da jih Bog pro-slavi s čudeži.

Vzemite, gospodje duhovniki, to zadevo za važno in sveto dolžnost v teh časih velike hudobije in velike svetosti.

V Ljubljani, dne 31. decembra 1942.

† Gregorij,
škof.

60.

Seznam birmancev v letu 1942.

Ljubljanska stolnica: binkoštno nedeljo: dopoldne 590, popoldne 117; binkoštni ponedeljek 107. — Skupaj 814.

V škofijski kapeli: 29.

Drugod: 5.

Skupaj vse leto: 848.

61.

Razne objave.

Poročila o bogoslovcih. Župnijski uradi se opozarjajo na čl. 350. in 351. Zak. lj. šk. Rok je zapadel s koncem oktobra, zato naj tisti, ki še niso poslali poročila, store svojo dolžnost brez zamude.

Posvečenih je bilo leta 1942. v škofijski kapeli 13 kelihov in 13 paten, blagoslovljenih pa v škofijski pisarni: 3 ciboriji, 5 lunul in 5 posodic za sveto olje.

Consignatio festorum suppressorum za l. 1943. je priložena tej številki Škofijskega lista.

Položnice za poravnavo naročnine Škof. lista, ki znaša za l. 1943. 25 lir, so priložene tej številki lista. Vsi zamudniki naročnine za prejšnja leta naj najkasneje do konca januarja 1943 store svojo dolžnost.

Orglarska šola. Priložene so položnice za poravnavo prispevkov žup-nijskih cerkva za to šolo. Določeni zneski naj se čimprej nakažejo, in sicer v isti višini lir, kakor prej v dinarjih.

62.

Slovstvo.

M. L'Abbé Dutil: *Tvoja maša in tvoje življenje*. Ljudska knjigarna v Ljubljani 1942. Cena L 2.50. — Močno razširjeno knjižico, prevedeno že v več jezikov, toplo priporočamo.

Dr. Ivan Vrečar: *Rožni venec bl. Device Marije*. Založila Ljudska knjigarna v Ljubljani 1942. Kratka razlaga k posameznim skrivnostim. Priporočamo.

Knjižica salezijanske družbe: *Leta, mlada leta* je izšla v drugi izdaji. Namenjena je doraščajočim fantom od 13. do 17. leta. — Priporočamo.

63.

Škofijska kronika.

Umrli je: Franc Kanduč, župnik v Kropi, v Dol. Logatecu dne 26. decembra 1942 v starosti 56 let. Naj v miru počiva!

Škofijski ordinariat v Ljubljani,

dne 31. decembra 1942.

† Gregorij,

škof.

Jože Jagodiec,

škof. kancler.

Vsebina: 57. Govor papeža Pija XII. na svetj večer 1942. — 58. Gg. duhovnikom ob prestopu v novo leto 1943. — 59. Zbiranje dokazov mučeništva. — 60. Seznam birmancev v l. 1942. — 61. Razne objave. — 62. Slovstvo. — 63. Škofijska kronika.

Izdajatelj: Škofijski ordinariat (Ignacij Nadrah). — Odgovorni urednik: Jože Jagodiec.
Tiska Ljudska tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).

